

GIỚI THIỆU SÁCH

BỘ SÁCH TRI THỨC CƠ BẢN VỀ CÁC TÔN GIÁO

Bộ sách Tri thức cơ bản về các tôn giáo dưới đây do Nxb. Từ điển Bách khoa xuất bản, giới thiệu những kiến thức phổ thông về các tôn giáo ở Việt Nam nhằm đáp ứng nhu cầu tìm hiểu về tôn giáo của người theo đạo và người không theo đạo. Nội dung mỗi cuốn sách được trình bày một cách ngắn gọn, súc tích giúp bạn đọc nắm được những vấn đề khái quát nhất về mỗi tôn giáo: quá trình du nhập, hình thành và phát triển, cơ cấu tổ chức, cơ sở thờ tự cũng như sự phát triển của nó ở Việt Nam hiện nay...

1. Nguyễn Hồng Dương, *Công giáo thế giới - Tri thức cơ bản*, Nxb. Từ điển Bách khoa, 2012, 230 tr.

2. Nguyễn Hồng Dương, Ngô Quốc Đông, *Công giáo Việt Nam - Tri thức cơ bản*, Nxb. Từ điển Bách khoa, 2012, 294 tr.

3. Nguyễn Quốc Tuấn (Chủ biên), Nguyễn Văn Quý, Nguyễn Văn Thanh, *Phật giáo - Tri thức cơ bản*, Nxb. Từ điển Bách khoa, 2012, 110 tr.

4. Nguyễn Mạnh Cường, *Đạo giáo - Tri thức cơ bản*, Nxb. Từ điển Bách khoa, 2012, 255 tr.

5. Nguyễn Bình, *Đạo Hồi - Tri thức cơ bản*, Nxb. Từ điển Bách khoa, 2012, 222 tr.

6. Nguyễn Minh Ngọc, *Đạo Cao Đài - Tri thức cơ bản*, Nxb. Từ điển Bách khoa, 2012, 115 tr.

7. Phạm Gia Thoan, *Đạo Tin Lành - Tri thức cơ bản*, Nxb. Từ điển Bách Khoa, 2012, 118 tr.

8. Bùi Thị Thu Hà, *Phật giáo Hòa Hảo - Tri thức cơ bản*, Nxb. Từ điển Bách Khoa, 2012, 207 tr.

Dưới đây xin nêu tóm tắt nội dung các cuốn sách.

1. *Công giáo thế giới - Tri thức cơ bản* cung cấp cho bạn đọc những tri thức cơ bản về Công giáo hoàn vũ, bao gồm: Khái quát về quá trình

ra đời và phát triển của Công giáo với các nội dung như: Bối cảnh lịch sử; Những cơ sở tư tưởng và triết học; ảnh hưởng của tôn giáo đương thời đến Kitô giáo. Quá trình phát triển của Kitô giáo được tác giả chia làm 3 phần: Kitô giáo Sơ kì, Kitô giáo thời Trung cổ, Kitô giáo thời Cận - Hiện đại.

Tổ chức Giáo hội là phần quan trọng đầu tiên của Tri thức cơ bản Công giáo. Với nội dung này những tri thức lần lượt được tác giả trình bày như Quan niệm thần học Kitô giáo về Giáo hội; Đặc điểm, tính chất và các quyền trong Giáo hội; Các thành phần trong Hội Thánh Công giáo (Dân Thiên Chúa); Tổ chức hành chính giáo (Trung ương, Địa phương, Dòng tu).

Thần học Kitô giáo một bộ phận cấu thành quan trọng của Công giáo và được tác giả trình bày kĩ. Theo đó là các tri thức: Kinh Thánh, nền tảng cơ bản của Thần học Kitô giáo (Sách Cựu ước, Sách Tân ước); Giải thích Kinh Thánh qua các trường phái và các thời kì (Trường phái Alexandria và Trường phái Antiokia; Thời Trung cổ; Chủ nghĩa Nhân văn, cải cách và sự ra đời của khoa học phê phán Kinh Thánh; Kinh Thánh trong thời hiện đại), và cuối cùng là những tuyên tín Kitô giáo qua các thời kì.

Một mảng tri thức không thể thiếu trong tri thức cơ bản Công giáo đó là Nghi lễ Rôma. Với mảng tri thức này, bạn đọc được tiếp cận các nội dung: Định nghĩa về Nghi lễ Rôma; Nội dung Thánh lễ Rôma; Năm Phụng vụ và niên lịch Công giáo; Công đồng Vatican II với nghi lễ Rôma.

2. *Công giáo Việt Nam - Tri thức cơ bản* gồm 3 chương.

Chương I: *Tiến trình lịch sử của Công giáo ở Việt Nam (1533-1954)*. Trong chương này, tác giả trình bày về lịch sử Công giáo tại Việt Nam từ điểm khởi đầu 1533 đến năm 1954, gồm các giai đoạn: Giai đoạn 1533-1659; Giai đoạn 1659-1802; Giai đoạn 1802-1885; Giai đoạn 1885-1954. Mỗi giai đoạn được trình bày theo một kết cấu thống nhất để bạn đọc dễ hình dung.

Chương II: *Công giáo Việt Nam thời kì từ năm 1954 đến năm 1975*, tác giả trình bày các vấn đề như Tổ chức Giáo hội Công giáo miền Nam từ năm 1954 đến năm 1975; Công đồng Vatican II và ảnh hưởng của nó đối với Giáo hội Công giáo Miền Nam Việt Nam; Hoạt động chính trị của Công giáo Miền Nam (1954-1975); Công giáo Miền Bắc từ năm 1954 đến năm 1975.

Chương III: *Công giáo Việt Nam thời kì từ năm 1975 đến nay*

Đây là chặng đường có không ít biến động với những bước ngoặt quan trọng. Tác giả chia ra làm 4 thời kì: Thời kì từ năm 1975 đến năm 1980; Thời kì từ năm 1980 đến năm 1986; Thời kì từ năm 1986 đến năm 2000; Thời kì từ năm 2000 đến nay.

Cuốn sách biên soạn có tính đại cương, chất lọc những tri thức cần thiết, diễn tả nội dung rõ ràng, phù hợp cho bạn đọc bước đầu tìm hiểu về Công giáo ở Việt Nam.

3. *Phật giáo - Tri thức cơ bản* gồm 2 chương.

Chương I: *Lịch sử Phật giáo*, trình bày sự ra đời của Phật giáo tại Ấn Độ và người sáng lập đạo Phật là Thái tử Tất Đạt Đa, đồng thời tác giả mô tả giáo lí cơ bản và sự phát triển của đạo Phật.

Chương II: *Phật giáo Việt Nam*, trình bày Phật giáo ở Việt Nam qua các thời kì lịch sử từ khi du nhập đến thế kỉ thứ XX, trải qua các triều đại Đinh, Lê, Lý, Trần... Phật giáo Việt Nam gồm 3 hệ phái chính là Bắc tông, Nam tông và Khất sĩ. Cuối cùng, các tác giả giới thiệu khá chi tiết về Giáo hội Phật giáo Việt Nam và những ngày lễ trọng của đạo Phật Việt Nam như: Lễ Phật đản (15/4 âm lịch), Lễ Vu lan (rằm tháng 7 âm lịch)... và các ngày lễ trọng khác theo âm lịch từ tháng Giêng đến tháng Chạp.

4. *Đạo giáo - Tri thức cơ bản*

Giới thiệu một tôn giáo chính thống của người Trung Quốc và có ảnh hưởng tới xã hội Việt Nam. Đây là một tôn giáo rất phức tạp và sự phức tạp thể hiện ở tên gọi Đạo với

nhiều cách hiểu khác nhau. Nội dung cuốn sách được chia làm 5 phần, trình bày Đạo giáo buổi sinh thời với sự phức tạp trong lịch sử ra đời được ghi lại trong sử sách cổ của Trung Quốc. Sự phân phái và sự suy tàn của Đạo giáo được chia thành nhiều giai đoạn như từ thời Nam Tống xuất hiện một số chi phái mới: Thái Nhất giáo, Đại Đạo giáo, Thiên Tâm Phái... Đạo giáo thời Minh trở về sau chủ yếu gồm hai phái lớn Chính Nhất và Toàn Chân. Nhìn từ góc độ chính trị xã hội, tác giả trình bày về Đạo giáo sĩ tộc (hay Đạo giáo cung đình) qua nội dung chủ yếu ba hệ kinh đại thể và Đạo giáo bình dân qua các cuộc khởi nghĩa của nông dân. Một nhân vật chính yếu trong Triết học Trung Quốc được tác giả đưa ra là Lão Tử với cuốn Đạo đức kinh là một trong những chuyên luận đáng chú ý nhất trong lịch sử Triết học Trung Quốc. Ngoài những đặc điểm của Đạo tạng và Đạo pháp, tác giả còn viết về tu tiên luyện đan và sự tích Bát tiên. Phần cuối tác giả đặt ra một câu hỏi *Đạo giáo của Việt Nam phải chăng chỉ là đạo thần tiên?* ở đây tác giả làm rõ Đạo tu tiên có mặt ở Việt Nam từ rất sớm, không phải tiếp thu Đạo tu tiên từ Trung Quốc, qua hệ thống Tứ Bất tử duy chỉ có ở Việt Nam. Việt Nam còn có Nội Đạo Tràn, một dạng Tiên đạo của người Việt kết hợp với nhiều hình thái tín ngưỡng truyền thống khác. Cuốn sách phổ biến tri thức phổ thông về Đạo giáo ở những góc độ khác nhau, cung cấp những kiến thức để phân biệt đâu là sự mê tín dị đoan của loại hình tôn giáo này.

5. *Đạo Hồi - Tri thức cơ bản* gồm 4 chương.

Chương I trình bày sự ra đời của Islam giáo. Trong chương này, tác giả trình bày khá chi tiết về bối cảnh bán đảo Ả Rập thời điểm ra đời và cuộc sống ban đầu của Muhammad - người sáng lập Islam giáo, cho đến sự kiện trọng đại nhất trong lịch sử Islam giáo là cuộc di chuyển của Sứ giả Muhammad và tín đồ từ Mecca tới Yathrib (nay là Medinah). Cuộc di chuyển này về sau được ghi lại trong lịch sử Islam giáo là Cuộc đại di chuyển giáo đồ. Cũng trong Chương I,

tác giả nêu lên sự phân li thành các giáo phái chủ yếu sau khi Muhammad qua đời, đó là phái Sunni, phái Shi'is (trong phái Shi'is lại chia thành các chi phái: phái Zaydis, phái Twelver (phái Mười hai vị Imâm), phái Isma'illis (phái 7 vị Imâm).

Chương II, tác giả trình bày các vấn đề về Kinh Koran, Thần học, các trường phái giáo luật (Shariah), một số dòng tu Sufi theo chủ nghĩa thần bí.

Chương III về *Đức tin, nghi lễ và thực hành tôn giáo*, bao gồm các nội dung: Các trụ cột đức tin (tín điều) và các trụ cột thực hành tôn giáo, đặc điểm kiến trúc thánh đường (cơ sở thờ tự), những lễ hội quan trọng trong một năm của người Islam giáo, những nghi lễ liên quan đến chu kỳ đời người như sinh nở, trưởng thành, hôn nhân, và tang ma.

Chương cuối, tác giả trình bày khái quát về lịch sử Islam giáo ở Việt Nam. Theo đó, Islam giáo du nhập và phát triển chủ yếu trong cộng đồng người Chăm ở Việt Nam và hình thành nên hai cộng đồng thực hành đức tin Islam giáo có những nét khác biệt nhau (Chăm Bani và Chăm Islam). Mỗi cộng đồng được tác giả trình bày theo những nghi lễ liên quan đến chu kỳ đời người.

6. Đạo Cao Đài - Tri thức cơ bản

Đây là một tôn giáo được thành lập ở Việt Nam đầu thế kỷ XX trên vùng đất Nam Bộ. Tác giả phân tích về bối cảnh xã hội và các điều kiện dẫn đến sự ra đời của đạo Cao Đài như chính sách cai trị hà khắc của thực dân Pháp, các cuộc đấu tranh của nhân dân đều thất bại, sự yếm thế của các tôn giáo đương thời... Đạo Cao Đài hiện có 9 hệ phái được Nhà nước công nhận tư cách pháp nhân: Cao Đài Tòa Thánh Tây Ninh, Cao Đài Ban Chỉnh Đạo, Cao Đài Tiên Thiên, Cao Đài Minh Chơn Lý, Cao Đài Minh Chơn Đạo, Cao Đài Bạch Y Liên Đoàn Chơn Lý, Hội Thành Truyền giáo Cao Đài, Cao Đài Cầu Kho - Tam Quan, Cao Đài Chiêu Minh Long Châu. chín hệ phái này được tác giả khái quát về thực trạng, cơ cấu tổ chức chung và mô hình cụ thể của các hệ phái này. Phần nghi thức của

đạo Cao Đài, tác giả giới thiệu tổ chức về hình thức, các Thánh Thất, Thiên bàn tại tư gia, nghi thức cử hành các đàn lễ: đại đàn, trung đàn, tiểu đàn và ý nghĩa của một số ngày lễ. Nghi lễ Cao Đài khá phức tạp, cầu kì thể hiện tinh thần Tam giáo đồng nguyên.

7. *Đạo Tin Lành - Tri thức cơ bản* gồm 3 chương, trình bày về hoàn cảnh, điều kiện ra đời, những nét căn bản của đạo Tin Lành và đạo Tin Lành ở Việt Nam từ thuở sơ khai đến hiện nay. Về quá trình phát triển, tác giả cho rằng chính quyền, đế quốc La Mã đã tác động mạnh vào sự phát triển của Giáo hội mới về cả hai phương diện: Vô thức và có ý thức. Tiếp theo, tác giả đi sâu vào các khía cạnh như: giáo lí, lễ nghi, lễ luật và tổ chức giáo hội Tin Lành. Đạo Tin Lành lấy Kinh Thánh (gồm Cựu ước và Tân ước) làm nền tảng giáo lí, đạo Tin Lành đề cao vị trí của Kinh Thánh, coi đó là chuẩn mực căn bản, duy nhất của đức tin và sự hành đạo. Các lễ nghi của đạo Tin Lành mà tác giả giới thiệu là: lễ Baptem (Phép rửa), lễ tiệc Thánh, lễ thờ phượng, lễ Dâng con, lễ Hôn phối, lễ truyền chức cho giáo sĩ. Lễ luật của Đạo Tin Lành chỉ có lễ luật từ Kinh Thánh, những điều cấm kị trong Kinh Thánh là luật pháp của đạo Tin Lành.

Tác giả cũng giới thiệu một số hệ phái Tin Lành gồm: Hội Truyền giáo Phúc âm Liên hiệp, Hội Truyền giáo Cơ Đốc, Armino, Tái Thanh tẩy, Baptit, Trưởng Lão, Cơ đốc Phục lâm, Quakers, Nhất Thần vị, Thanh giáo, Methodists, Môn đệ Đấng Christ, Ngũ tuần, Nhân chứng Giêhôva. Phần cuối, tác giả trình bày về đạo Tin Lành ở Việt Nam từ khi du nhập vào Việt Nam những năm cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX, từng bước trưởng thành sau những biến cố cho đến đạo Tin Lành ngày nay.

8. *Phật giáo Hoà Hảo - Tri thức cơ bản* cung cấp một cái nhìn toàn diện về Phật giáo Hòa Hảo từ khi ra đời cho đến giai đoạn hiện nay và khắc họa rõ nét hình ảnh đồng bào Phật giáo Hòa Hảo đồng hành cùng dân tộc trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ. Phần đầu tác giả trình bày sự ra đời và hoạt động của Phật giáo Hòa Hảo từ khi ra

đời đến Cách mạng tháng Tám năm 1945 gắn liền với nhân vật Huỳnh Phú Sổ. Phật giáo Hòa Hảo ra đời trong tình hình chính trị phức tạp, một mặt tác động đến đời sống tinh thần của nhân dân, mặt khác chịu ảnh hưởng cuộc đấu tranh của các lực lượng xã hội khác nhau. Tiếp theo, tác giả trình bày chi tiết về Phật giáo Hòa Hảo trong tiến trình lịch sử dân tộc, một là qua hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ, hai là Phật giáo Hòa Hảo trong công cuộc xây dựng đất nước từ năm 1975 đến nay. Trong các thành quả, có sự đóng góp tích cực của tín đồ Phật giáo Hòa Hảo ở đồng bằng sông Cửu Long, đặc biệt ở tỉnh An Giang, nơi có tín đồ Phật giáo Hòa Hảo đông nhất. Thực tế này đã bác bỏ những sự xuyên tạc về lịch sử hay sự ngộ nhận về vai trò của đồng bào Phật giáo Hòa Hảo trong các cuộc kháng chiến cứu quốc cũng như trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Các cuốn sách nêu trên là tài liệu cần thiết cho những người bước đầu tìm hiểu về các tôn giáo, đó là những tri thức cơ bản để phát triển những vấn đề nghiên cứu chuyên sâu./.

Tạ Văn Trường

TÔN GIÁO VỚI ĐỜI SỐNG CHÍNH TRỊ-XÃ HỘI Ở MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI

Tác giả: TS. Nguyễn Văn Dũng,
Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội 2012, 378 tr.

Cuốn sách *Tôn giáo với đời sống chính trị - xã hội ở một số nước trên thế giới*, do Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia ấn hành vào tháng 7 năm 2012, là thành quả nghiên cứu nhiều năm của TS. Nguyễn Văn Dũng, nguyên Phó Tổng biên tập Tạp chí Nghiên cứu Tôn giáo, Viện Khoa học Xã hội Việt Nam. Đây là những bài viết của tác giả đã được công bố tại một số hội thảo khoa học quốc tế và đăng tải trên 3 chuyên mục của Tạp chí Nghiên cứu Tôn giáo từ năm 1999-2010: *Tôn giáo - vấn đề lý luận và thực tiễn; Thời sự tôn giáo; Tôn giáo ở nước ngoài*, các

chuyên mục luôn được bạn đọc quan tâm và đón nhận vì những giá trị thông tin khoa học nhiều chiều và mang tính thời sự.

Nội dung cuốn sách làm rõ một số vấn đề của tôn giáo với đời sống chính trị-xã hội trên thế giới, tập trung vào những nội dung cơ bản sau đây: Một là, vị trí của tôn giáo trong đời sống chính trị - xã hội Mỹ; vấn đề tự do tôn giáo trong xã hội Hoa Kỳ; chính sách đối với thế giới Islam giáo của chính quyền Tổng thống Barack Obama. Hai là, những vấn đề và sự kiện của Giáo hội Công giáo Roma dưới thời Giáo hoàng Benedicto XVI, tiêu biểu là các quan hệ quốc tế cũng như những hoạt động mục vụ của Tòa Thánh Vatican giai đoạn 2005 - 2010. Ba là, vấn đề thời sự trong chính sách tôn giáo của Nhà nước Nga dưới thời Tổng thống V.Putin và Tổng thống D.Medvedev. Bốn là, vấn đề Islam giáo và Islam giáo trong đời sống chính trị - xã hội các nước Phương Tây hiện nay, trong đó có cuộc tranh luận gay gắt về quyết định của chính phủ một số nước Châu Âu, đặc biệt là Pháp cấm phụ nữ Islam giáo đội khăn trùm đầu che mặt ở nơi công cộng. Năm là, xu hướng tôn giáo hóa đời sống chính trị và chính trị hóa đời sống tôn giáo ở một số nước trên thế giới hiện nay, tiêu biểu như Iran, Pakistan, Thổ Nhĩ Kỳ. Sáu là, một số vấn đề lý luận của tôn giáo Phương Đông, tiêu biểu là vai trò của Phật giáo nói riêng, quan hệ giữa triết học với tôn giáo trong xã hội Phương Đông nói chung theo cách nhìn của các học giả Phương Tây.

Nội dung cuốn sách bước đầu cung cấp nhiều vấn đề lý luận và tư liệu thực tiễn cụ thể, sinh động và bổ ích cho những ai quan tâm tìm hiểu vấn đề tôn giáo và chính sách tôn giáo ở các châu lục Á - Âu - Mỹ trong thời kỳ hiện đại, chủ yếu là trong 10 năm đầu thế kỷ XXI. Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách *Tôn giáo với đời sống chính trị - xã hội ở một số nước trên thế giới* của TS. Nguyễn Văn Dũng./.

Lê Gia Hàn